

Aleksandras Fromas-Gužutis

Šių metų rugpjūčio 8 d. vakaro 55 metai nuo A. Fromas-Gužutis mirties.

A. Fromas, pasivadinęs Gužutis slapyvardžiu, buvo vienas iš gausiausių rašiusių XIX amžiaus antrosios pusės lietuvių rašytojų. Jo plunksnai priklauso keliolika draminių kūrinių, keletas didesnių apsakų, keliolika mažesnių apsakymų. Rašė jis eilėraščių, straipsnių bei korespondencijų, išvertė į lietuvių kalbą Ad. Mickievičiaus "Vėlines" ("Diedai"), viena M. Lermontovo ir kitų poetų eilėraščių. Jo raštai buvo spausdinami XIX amž. pabaigos periodikoje ir tik nedidelis dalis buvo išleista atskirais leidiniais. Kai kurie raštai buvo paskelbti jau po autoriaus mirties, o nemažai raštų iš viso buvo neišspausdinti, liko rankraščiuose, kurių kai kas jau yra dingę.

Gimė A. Fromas - Gužutis 1822 m. lapkričio 30 d. Raseiniuose smulkaus tarnautojo, priklausiusio bajorų luomui, šeimoje. Baigęs Kražių gimnaziją, pats pradėjo rašyti raštininku Raseinių žemės teisme, vėliau Kauno gubernatoriaus raštinėje ir kt.).

Apie 1853 m. jis įsigijo vienasėdį Girkalnio valsčiuje, vėliau priskirtą prie Aušgirių kaimo. Ten A. Fromas-Gužutis išgyveno ligi mirties: 1900 m. rugpjūčio 8 dienos.

Nėra tikslų duomenų, kada A. Fromas-Gužutis pradėjo savo literatūrinį darbą. Pirmieji jo kūriniai pasirodė spaudoje 1884-1885 metais, t. y. autoriui turint jau daugiau kaip 60 metų amžiaus. A. Fromas-Gužutis tad bene jau tik gilioje senatvėje bus atėjęs į literatūrą ir per kokią dešimtį senatvės metų spėjęs sukurti didelį pluoštą kūrinių. Tačiau galimas daiktas, kad A. Fromas-Gužutis yra rašęs ir anksčiau, tik neturėjęs galimybių savo kūrinių išspausdinti.

Anksčiau literatūros tyrinėtojų A. Fromas-Gužutis buvo vertinamas daugiausia kaip pirmasis lietuvių dramaturgas. Šioje srityje jo nuopelnai neabejotini. A. Fromas-Gužutis yra parašęs visą eilę romantinio pobūdžio dramų, kurių siužetai paimti iš Lietuvos istorinės praeities ("Kauno pilies išgriovimas 1362 m.", "Gedimino sapnas", "Vaidilutė arba žemaičių krikštas" ir kt.).

kt.), arba iš pasakų, padavimų, mitologijos ("Jurata marių karalienė", "Eglė žalčių karalienė" ir kt.), o taip pat dvi realistines dramas, vaizduojančias paskutinius baudžiavos metus ("Ponas ir mušikai") ir 1863 m. sukilimą ("Baisioji gadygnė"). Parašė jis ir vieną pirmųjų lietuviškųjų komedijų ("Gudri našlė"). Savo metu kai kurie A. Fromas-Gužutis draminiai kūriniai buvo plačiai mėgėjų ratelių vaidinami, o pagal "Eglės žalčių karalienės" libretą kompozitorius M. Petrauskas buvo sukurta viena pirmųjų lietuviškųjų operų.

Vis dėlto svarbiausią vietą A. Fromas-Gužutis literatūriname palikime užima ne jo dramoms, o jo prozos kūriniams, kurių tarpe išsiskiria apsakas "Vargdieniai." Pagrindinį jos turinį sudaro baudžiavinės santvarkos žiaurumų atskleidimas — vienas iš ryškiausių visoje lietuvių literatūroje. Apysaka išsiskiria iš kitų A. Fromas-Gužutis raštų tarpo ir palyginti aukštesniu meniniu lygiu, stiliumi ir pan. Nemažos pažintinės reikšmės turi ir kiti didesni A. Fromas-Gužutis apybraižinio pobūdžio beletristiniai kūriniai "Patėviai" bei "Mūsų praeities ir dabarties paslaptys," kuriuose plačiai pavaizduojama tiek baudžiavos metu, tiek pobaudžiavinio gyvenimo tikrovė.

Daugelis A. Fromas-Gužutis raštų šiandien jau yra tapę bibliografinėmis retenybėmis, o kiti iš viso teisiškai rankraščiuose. Pastaruoju metu susirūpinta geresnius A. Fromas-Gužutis kūrinius pateikti tarybiniam skaitytojui naujai išleistas: Valstybinė grožinės literatūros leidykla baigia parengti spaudai stambų jo kūrinių tomą. A. Fromas-Gužutis literatūrinis palikimas geriausiai savo kūriniams pilnai nusipelnė tiek studijuojančių lietuvių literatūrą, tiek ir platesnės visuomenės dėmesio.

B. Pranskus

N. Bulganino laiškas prezidentui Eisenhoweriui

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

Atominio ginklo uždraudimo problemai mes visuomet teikėme pirmąją reikšmę. Svarstant šią problemą, vienas iš esminių nesutarimų objektų buvo klausimas dėl terminų, kuriuos įsigalios uždraudimas naudoti atominį ginklą. Siekiami suartinti pusių pozicijas ir tuo būdu palengvinti bei paspartinti susitarimo pasiekimą šiuo klausimu, mes sušaukėme su tais uždraudimo naudoti atominį ginklą įsigaliojimo terminais, kuriuos patvirtė Anglijos ir Prancūzijos atstovai SNO Nusiginklavimo komisijos pakomitetyje Londone šių metų balandžio mėnesį.

Aš manau, Jūs sutiksite, kad Anglijos ir Prancūzijos iškeliamas pasiūlymas klausimu dėl to, kokiam etape turi įsigaliojoti atominio ginklo panaudojimo uždraudimas, atitinka mūsų bendrus interesus. Būtinai pageidautina, — ir tai, mano nuomone, visiškai įgyvendinama, — susitarti ir šiuo klausimu.

Toliau, atrodo, yra tikslina, kad mes jau dabar sutikime įvykdyti eilę priemonių, skirtų užkirsti kelią netikėtai vienos valstybės užpuolimui prieš kitą. Mes manome, kad tai atitiktų taikos palaikymo ir tautų saugumo interesus ir šiuo atžvilgiu būtų galima susitarti ir dėl atitinkamos kontrolės formos, priimančios nurodytam uždavimui.

Jūs, pone Prezidente, kaip žinote, iš savo patyrimo žinote, kad šiuolaikinis karas reikalauja įtraukti į karinius veiksmus daugiamilijonines armijas ir milžinišką kiekį kovinės technikos. Ryšium su tuo didžiulę reikšmę įgauna tam tikri punktai, kur gali būti sutelkiami stambūs kariniai junginiai, kurie bus apginkluoti visa šia kovos technika. Mūsų siūlomąja kontrolės sistema — kontrolės postų sudarymas stambiauose uostuose, geležinkelio mazguose, automagistralėse ir aerodromuose — numatoma užtikrinti kelią pavojingam kaštuomenės bei karinės technikos koncentravimui didelių mastu ir tuo būdu pašalinti galimybę vienai šaliai netikėtai užpulti kitą šalį. Tokių postų sudarymas būtų svar-

bus žingsnis tarptautinio įtempimo sumažinimo ir pasitikėjimo sudarymo tarp valstybių keliu.

Mano manymu, mūsų pasiūlymas dėl kontrolės postų turi tą teigiamybę, jog jis duoda aiškią garantiją nuo netikėto vienos valstybės užpuolimo prieš kitą.

Aš manau, Jūs sutiksite su tuo, kad mūsų pateikti pasiūlymai dėl ginkluotųjų pajėgų lygių, dėl branduolinio ginklo uždraudimo įsigaliojimo terminų, o taip pat dėl kontrolės postų sudarymo gali padėti sumažinti tarptautinių santykių įtempimą ir stiprinti taiką. Todėl aš nematau pagrindo, kodėl mums nesutarus dėl susitarimo pasiekimo šiais klausimais. Toks bendras keturių valstybių nutarimas turėtų didžiulę reikšmę, nes jis pripildytų milijonų žmonių širdis įsitikinimu, kad nusiginklavimas yra visiškai įgyvendintinas ir kad šia kryptimi daromi realūs žygiai. Susitarimas šiais klausimais atvertų kelią į kitų nusiginklavimo problemą liečiančių klausimų suregulavimą. Jis padėtų sustiprinti tų bendradarbiavimo ir savitarpio supratimo atmosferą, kuriai pradžia mes davėme Ženevoje, ir sudarytų palankias sąlygas platesnei nusiginklavimo programai ir nusiginklavimo kontrolei įgyvendinti.

Pareikšdamas savo samprotavimus, pone Prezidente, aš vadovavausi nuoširdžiu troškimu, atvirai pasikeičiant nuomonėmis apie nusiginklavimo problemą, pasiekti geresnį savitarpio supratimą, kad būtų lengviau priimti suderintus nutarimus dėl šios labai svarbios problemos.

Kadangi šių klausimų išsprendimas priklauso svarbiausia nuo keturių didžiųjų valstybių — Ženevos Pasitarimo dalyvių, aš leidžiu sau nusiųsti šio laiško nuorašus ponui Idenui ir ponui Forui, tikėdamasis, kad Jūs tai teisingai suprastė.

Aš tikiuosi netrukus ganti iš Jūsų samprotavimus šiame laiške paliestais klausimais.

Nuosirdžiai gerbiaus
N. Bulganinas
Jo Prakilnybei
Duaui D. Eizenhaueriui,
Jungtinių Amerikos
Valstybių Prezidentui
Vašingtonas.

ŽINIOS IŠ LIETUVOS

Kilbus žygdarbis

Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto daugiatairiziniame laikraštyje "Tarybinis studentas" išspausdintas Priozorsko krašto komjaunimo organizacijos laiškas instituto kolektyvui. Laiške pasakojama apie didvyrišką instituto II kurso studentės D. Mackevičiūtės pasielgimą. Ši mergina, vasaros atostogų metu būdama Priozorsko krašte, išgelbėjo skęstantį žmogų.

...Vokso ežere Anatolijus Kuznis nuplaukė toli nuo kranto ir pradėjo skęsti. D. Mackevičiūtė, nieko nelaukdamą, puolė į vandenį gelbėti skęstančiojo. Po didelių pastangų, mergina, sukaupus paskutines jėgas, priplaukė krantą, išgelbėjusi jaunuoliui gyvybę. Laiške reikiama gili padėka D. Mackevičiūtei. Ji, rašoma laiške, "pasielgė kaip tikra komjaunuoelė, kaip tikra tarybinės liaudies dukra. Mūsų kolektyvas visada minės ją. Paspauskite jai ranką ir palinkėkite sėkmės nuo Priozorsko krašto komjaunuolių."

Kauno muzikinio dramos teatro gastrolės

VILNIUS. Pasibaigė Kauno muzikinės trupės gastrolės Vilniuje. Vilniečiai susipažino su naujais teatro pastatymais. Šiltai buvo sutikta pirmoji tarybinė lietuviška muzikinė komedija — A. Belazaro — "Auksinės marios" (libretas L. Janušytės ir J. Mackonio). K. Suppe komiška opera "Bokačio."

Trupė su D. Verdi opera "Traviata" pradėjo gastroles Panevėžyje.

V. Stasiukynas

DIENRAŠČIO LAISVĖS METINIS

KONCERTAS

Ivyks Sekmadienio Popietį

LAPKRIČIO 13 NOVEMBER

Prasiės 3-čią valandą popiet. Įžanga \$1.50 asmeniui

Eldon Downing
Baritonas, Brockton, Mass.

Aldona Downing
Sopranas, Brockton, Mass.

Augustinas Iešmonta
Baritonas, vietinis

Suzanna Kozokyte
Sopranas, vietinė

Shatusky Twins
Instr. Duetai, Linden, N. J.

Mildred Stensler
Aido choro mokytoja

Frank Balevicius
Koncerto akompanistas

Aido Choras

Vadovaujamas Mildred Stensler

dalyvaus programoje su naujais paruošimais specialia šiam koncertui.

Šokis ir Flute Solo

Nancy ir Tessie Behmeriūtės

..Išpildys šį įdomų numerį

BUS LIBERTY AUDITORIJOJE

110-06 Atlantic Ave.,

Richmond Hill, N. Y.

Kaip matote iš aukščiau padavimų, programoje dalyvauja žymiausi talentai. Apart dainų, yra instrumentų solų, šokių ir dar bus kitokių įdomumų. Būtinai atsilankykite, pamatykite ir išgirsite šį įspūdingą koncertą.

Prašome nesivėlinti, nes programa prasidės lygiai pažymėtu laiku.

